

Bir Mektup Işığında Tarih Tefekkürü

LİDERLER KANUNLA NEDEN KORUNUR?

Ah şu 5816 sayılı koruma kanunu bir kalksa. Takke düşecek kel görünecek. Bana göre 5816 sayılı kanunu kaldıracak şahıs büyük bir fetih yapmış gibi olacaktır.

Aşağıdaki alıntı yazı M. Kamal'i en iyi tanıyan hanımı tarafından yazılmış tarihi bir belgedir. Aslında Latife hanımın orjinal hatıratını bir kitap şeklinde Fransızca olarak yazdığı ve kendisinden sonra yayınlanması için ailesine vasiyet ettiği biliniyor. Ama ne yazıkki bu 5816 kanunu bunu engelliyor.

M. KAMALİN HANIMI LATİFE HANIMIN MEKTUBU....👉

Bu mektubu Latife Hanım sonradan devlet baskısına maruz kalan, bir zamanların önde gelen bir İstanbul gazetesinin editörü ve sahibine hitaben yazmıştır.

(Latife Hanımın bu mektubu Derin Tarih dergisinde 2017 yılında yayınlanmış.

Derin Tarih Dergisi, Mayıs 2017, Sayı:62, Sayfa: 42-53)

Latife Hanım Mektup'unda diyor ki;

"Sevgili Dostum ve Yoldaşım...

.....

....Artık bu çakma Napolyon'un bir asker, devlet adamı ve eş olarak sahip olduğu namı sorgulamak boynumun borcudur. Bu vesileyle ülkemizdeki yeni düzenin ve hukuk kurallarının gerçekliğini, vatanımızda tesis edilen yeni rejimin emanet edildiği yargıçların ne kadar cesur ve korkusuz olduğunu da görmüş olacağım.

Eğer halka açık bir mahkemede, İsviçre'den alınma kanunlarımızın bu Napolyon özentisi için de bağlayıcı olduğunu dünyaya gösterebilirim, o zaman kendisi de tıpkı Napolyon gibi dünyaya dönüp gururla, ülkesindeki kanunların mevki ve statü gözetmeksizin herkes için bağlayıcı olduğunu söyleyebilir.

Fakat bana kalırsa Gazi'nin Napolyon'a duyduğu hayranlık, yüzeysel bir hayranlıktan öteye gitmiyor. **Onun tek yaptığı, Napolyon gibi tarihe adını yazdırmış bir fatih ve kanun koyucu liderin sözlerini taklit etmekten ibarettir. İşin özünde ise Gazi neyse odur: yani şans ve talihle bir yerlere gelmiş bir çocuk.**

Evliliğimizden birkaç hafta sonra, ben, "Bir adamı tanımak istiyorsan onunla yemek ye, yolculuk et ve birlikte yaşa" diyen eski bir Türk atasözünün ne kadar isabetli olduğunu fark ettim.

Gazi'nin hayallerimdeki o bilge, kahraman ve varlığını (milletine) feda etmiş adam olmadığını anlamam için birkaç hafta yetti de arttı bile. Aradan birkaç hafta daha geçtikten sonra ise her insanda bulunacak kusurların ötesinde, karşımdaki adamın bırakın büyük bir adam olmayı, bu payenin yanından bile geçemeyecek biri olduğuna dair hissiyatım yavaş yavaş pekişti.

Çocuk yaşlarda bir İngiliz okulunda okumuş olmamın da etkisiyle pek farkında olmadan, olaylara serinkanlı bir şekilde bakıp tarafsız yorumlar yapabilme melekesinin henüz toy ve tecrübesiz zihnime işlenmiş olduğunu kavramaya başladım.

Sonraki yıllarda eğitimime Fransa'da devam ettim. Fransa'daki yıllarım bana mantıklı biri olmayı öğretti. Elbette Alman kültürünün kişiliğim üzerindeki etkisini de atlamamam gerekiyor, zira iyi bir münazaracı olmam, Berlin'de geçirdiğim vakit sayesinde kazandığım bir meziyettir.

Sözün özü, kocamı İngiliz psikoloji geleneği ışığında inceledim, olguları Fransızlar gibi mantık çerçevesinde tahlil ettim ve Almanlar gibi kendimi iyi ifade edebilecek bir hâle geldim.

Kocama dışarıdan bir gözle ve üç farklı Batılı düşünce geleneği çerçevesinde baktığımda, vardığım sonuç şu oldu: **Gazi, büyük bir asker değil; beceriksiz bir diplomat ve hırslı, mevki düşkün bir adamdı. ...**

Evliliğimizin üzerinden altı ay geçtikten sonra, evimizde baş başa olduğumuz bir sırada kendisine dair analizlerimi kabul etmesi için ona yalvardım ve çok çalışarak kaderin ona altın tepside sunmuş olduğu şöhrete layık hâle gelebileceğini söyledim. Başlangıçta söylediklerime çok öfkeleni, fakat sonra kızgınlığını şefkate dönüştürmeyi başardım. Ardından **bana, askeri anlamda Yunan ordularını Anadolu'dan çıkarmanın, Anadolu'nun o dönem içinde bulunduğu şartlardan bihaber olan dünya kamuoyunun zannettiği kadar büyük bir zafer olmadığını söyledi.**

Daha sonra bir adım daha ileri gitti ve **Türk ordusu olmasa bile Yunanların Anadolu'da altı ay daha kalmaları durumunda muhtemelen açlıktan ölecek hâle geleceğini; çünkü ne yeterli mühimmata, ne gıdaya, ne de giyecek kıyafete sahip olduklarını söyledi.** Fakat bu itiraflardan birkaç hafta sonra kocam bir grup Türk gencinin, histerik ve içi boş galeyanıyla yarattığı megalomanlıkla mücadele edemez hâle geldi. Sonrasında ikimizin de tanıdığı o becerikli kadının etkisi altına girdi.

Ona Milletın Kılık Kıyafetiyle Uğraşma Dedim

O andan itibaren **Gazi artık bambaşka bir adam oldu. Kústah, fütursuz ve hatta zalim birine dönüşmüştü.** Ama ben hâlâ onu seviyor, ona yardım etmeye çalışıyordum. Gazi tam bir şovenizm timsali olan bu diři Mussolini'nin söylediklerini ciddiye almaya başladığı işte o andan itibaren iyi hesap edilmemiş, bazıları gülünç ve saçma, bazıları işleri daha da berbat hâle getiren kararların altına imzasını atmaya başladı.

Tekke ve zaviyelerin kapatılması, bazı kılık ve kıyafetlerin yasaklanması, bazılarını giymenin zorunlu kılınması gibi pek çok karar böyle alındı. Çeşitli vesilelerle kendisine, bir ülkenin kanunlarının orada yaşayan milletin tecrübelerinin toplamı olduğunu, bazı şartlar altında reformların yukarıdan dayatılabileceğini fakat insanların geleneklerini hedef alan bu tür değişikliklerin zorla hayata geçirilemeyeceğini anlattım.

Bu konudaki fikrim, kadınların çarşaf giyip giymemesi, dinî törenlere bir erkeğin nezaretinde veya tek başlarına katılmaları veya belli kıyafetleri giymelerinin yasak olması ve benzeri konuların -kamu ahlakını tehdit etmediği müddetçe- yukarıdan dayatılan kurullarla şekillendirilebilecek konular olmadığı ve olmaması gerektiğiydi.

Kocamla bu çerçevede tartıştığımızda yapmaya kalkıştığı işlerin saçmalığını kabul eder, bundan sonra daha âkil ve insanî adımlar atacağına söz verirdi. Fakat ertesi gün başka biri kendisine başka bir tavsiyede bulunduğunda hemen fikrini değiştirirdi. Bir meselede çok sert bir tavır takınıp daha sonra bunun tam tersi şeyleri savunduğuna en az altı farklı konuda şahit oldum.

Bunları duyduğunuzda belki şaşıracaksınız fakat mahkemeye çıktığımda, yalnızca eski kocama karşı şahsî olarak kendi davamın savunmasını yapmayacağım.

Mahkemeye Çarşafla Çıkacağım

Kadınların çarşaf giymesini yasaklayan kanunun -tıpkı erkekleri batı tipi şapka giymeye zorlaması gibi ki, buna riayet etmeyen 52 dindar vatandaşı idam ettirmiştir- sınırlarını denemek üzere mahkemeye çarşaflı olarak çıkacağım ve bir devlet başkanının insanların ne giyip ne giymeyeceğine karar vermesinin akla ve anayasaya ne kadar uygun olduğunu sorgulayacağım.

Bildiğim, tanıdığım kadarıyla Gazi bana karşı bu kanunu işletip herkesin önünde beni idam ettirecek kadar cesur değildir. Bununla birlikte ben dâhil hiç kimsenin istisna sayılamayacağını ona söyleyecek akıl hocalarına karşı koyamayacağını da gayet iyi biliyorum.

.....

[Derin Tarih Dergisi, Mayıs 2017, Sayı:62, Sayfa: 42-53]

NOT:

Bu mektuba karşı yazılmış tenkit yazısını da okuyup incelemenize sunuyorum:

<https://haber.sol.org.tr/toplum/cemaatten-emekli-cakma-tarihciden-yalan-bombardimani-latife-hanimin-cok-gizli-mektubu-uzerine>